

Ruxandra DUMITRESCU

Numele de **Upper East Side** a devenit sinonim cu „Coasta de Aur” considerând linia de tren pe sub *Park Avenue* – acoperită cu flori mai târziu. Upper East Side se întinde cu aproximație de la strada 59 la sud până la strada 96 la nord, fiind flancat la est de *FDR Drive* și *East River*. *Central Park*, aflat la linia de demarcație vestică, prin înlocuirea cocioabelor și a mlaștinilor, a contribuit imens la evoluția acestei zone, prin suprafețele sale ample de verdeață.

În sec. 18, pe când orașul era concentrat pe partea de sud a Manhattan-ului, regiunile de nord erau terenuri de țară. (aflate cu aproximație pe 2nd Avenue de azi). Aceste proprietăți mari, așezate pe dealurile ce coborau spre *East River*, dădeau aerul de relaxare pentru cei bogați, și de izolare de bolile ce infestau populația din sud.

Pe la 1830, peisajul în jurul satelor *Harlem* și *Yorkville*, ce se aflau cam în aria descrisă, era presărat cu colibe, ferme, și pășuni. Planul de renovare urbană a început în 1811, când linia ferată și troleul au apărut în zonă, proces ce a culminat cu construcția lui 3rd Avenue și a liniei construite pe acolo.

Prin anii 1870 *real estate*-ul a înflorit. Cvartal după cvartal de case așa-zise „*brownstones*” – de cărămidă aparentă, maroniu-cenușie – s-au dezvoltat pe străzile laterale, între 3rd Ave. și Madison, pentru clasele de mijloc, ale căror aducători de salariu călătoreau spre serviciul aflat în josul insulei, în *downtown*.

La est de 3rd Ave. s-au construit case mai înghesuite, locuite de imigranții din fabricile de țigări, berării, și alte industrii ușoare care se ridicau de-a lungul râului, ștergând ceea ce fusese teren de țară înainte. Orașul, în plină dezvoltare, a înghițit treptat sătulețul *Yorkville* populat de germani.

Cei bogați, proprietari ai noilor industrii, și-au construit palate pe 5th. Ave și pe Madison Ave., formând ceea ce mai târziu a devenit o zonă de lux. Câteva dintre numele locale reflectă topografia deluroasă, transformată pentru cei cu bani.

Lenox Hill și-a luat numele de la **Robert Lenox**, a cărui fermă ocupa, la sfârșitul sec. 18, 30 de acri între strada 68 și 74, la vest de Park Ave.

Andrew Carnegie poate nu și-a atins scopul să construiască cea „mai modestă și simplă” casă în oraș, la strada 91 cu 5th. Avenue, dar a reușit în a-și lăsa numele pe dealul pe care-l ocupa locuința sa. (Andrew Carnegie este unul din marii oameni cu care America a fost dăruită. Născut în Scoția la începutul sec.19, om de afaceri, filantropist și fondator al Companiei de Oțel ce-i purta numele, el a cedat majoritatea veniturilor pentru fonduri social-culturale, pentru construirea de biblioteci, școli și universități în Scoția, America și alte țări. Este fondatorul lui *Carnegie Hall*, complex de săli de spectacole de muzică clasică, unul din cele mai prestigioase din lume).

Astăzi, reședința lui Andrew Carnegie, în stil de arhitectură engleză cu ornamente artistice, găzduiește Muzeul Na-

țional de Design la strada 91. *Cooper-Hewitt National Design Museum*, așa cum e cunoscut de americani, este singurul muzeu din SUA dedicat designului industrial contemporan și al istoriei designului. Înființat în 1897 de nepoatele industriașului **Peter Cooper** și fiicele lui **Abram Hewitt**, pe atunci primar, muzeul găzduiește o colecție extensivă de obiecte istorice, expoziții temporare tematice și o bibliotecă de specialitate. Muzeul face parte din grupul de muzee patronate de *Smithsonian Institute* din Washington. www.cooperhewitt.org

Grand Army Plaza – piața elegantă din fața hotelului cu același nume la nord și sud de Strada 59 și 5th Ave. Porțiunea de nord prezintă o statuie ecvestră a generalului **William Sherman**, instalată în 1903, iar la sud este fântâna memorială **Pulizer** denumită „Fântâna tinereții.”

John Jay Park – după omul de stat-jurist care a murit în 1829. El a fost numit de George Washington primul șef al justiției americane.

Lexington Avenue – după bătălia de la Lexington din Războiul de Independență în sec. 18.

Lighthouse International (Farul internațional) – organizația de caritate pentru orbi de la strada 59 cu Lexington.

The Dove Tavern (Taverna Porumbelului), ce se afla prin sec. 18 cam pe 66 cu 3rd. Ave, era locul preferat unde călătorii ce veneau dinspre Boston se opreau și degustau berea la butoi. Tradiția berei artizanale se reia recent și există în zonă multe baruri sau micro-fabrici de bere.

Museum Mile – zona de pe Fifth Avenue de la străzile 80 la 106 a fost recunoscută pentru muzeele de mare valoare, dintre care deja am menționat *Copper-Hewitt National Design Museum*.

Metropolitan Museum – aflat la Central Park, între străzile 80 și 84, este un complex de clădiri de un melanj de stiluri, bogat, grandios, controversat, cu fațada principală în stil Neo-Renaștere. El prezintă un hol de intrare uriaș. www.metmuseum.org (taxă de intrare benevolă, iar miercuri intrare liberă).

The Frick Mansion, astăzi *Frick Museum*, la strada 70 cu Fifth Ave. adăpostește una din cele mai bogate colecții particulare. A devenit loc public de vizitare la începutul sec. 20. Ca și A. Carnegie, **Henry Frick** a devenit unul din cei mai influenți americani odată cu dezvoltarea industriei de oțel. Colecția muzeului este întregită de o bibliotecă de artă deschisă publicului. www.frick.org

Guggenheim Museum – cu spațiul central după proiectul marelui arhitect modern al sec. 20 **Frank Lloyd Wright**, este unic în concepție. Cel mai bine spațiul interior este perceput dacă se ia liftul până la ultimul nivel, luminat prin sticla acoperișului, și apoi se coboară de-a lungul spațiului elicoidal de expunere temporară. www.guggenheim.org (vineri după-amiaza intrarea liberă).

Whitney Museum of American Art. Construcția proiectată de arhitectul **Marcel Breuer** prin anii '60 se ridică în trepte progresive de beton ce amintesc austeritatea și soliditatea zidurilor cetăților medievale ce nu puteau fi cucerite. Prin volumetria arhitecturală în contrast cu

Nume de străzi – Upper East Side (5)

Guggenheim Museum

clădirile din jur impune și devine un simbol în sine pentru arta modernă americană de la începutul sec. 20 până azi pe care o găzduiește. Merită o atenție deosebită sala lui **Calder**, cu exemple din lucrările lui cinetice. www.whitney.org. (vineri 6pm – 9pm taxă de intrare benevolă).

Neue Gallerie – la strada 86, fosta reședință a lui **Sabarski** și a lui **Ronald Lauder** (membru al familiei *Estee Lauder*, unul din gigantii cosmeticii mondiale), este o clădire interesantă, construită la începutul sec. 20, în stil francez, transformată recent în muzeu de artă europeană modernă expresionistă. www.neuegalerie.org

Muzeul de Artă Evreiesc – The Jewish Museum este construit la începutul sec. 20 în stilul unui castel de pe valea Loarei. www.thejewishmuseum.org (joi 5pm – 9pm taxă de intrare benevolă).

Park Avenue – Ceea ce e acum *Park Avenue* a fost original un drum făcut pentru trăsuri, ce începea de la Union Square (strada 14) până la strada 23 inițial, apoi completată cu trenul electric și cu terminalul *Grand Central*.

York Avenue – original Strada A, numele a fost schimbat în 1928 în onoarea primului Erou al primului război mondial **Alvin York**. Luptând o singură mână el a omorât 25 de soldați inamici, a luat 132 de prizonieri și a distrus 35 de tunuri – toate într-o acțiune de o dimineață.

Gracie Mansion – la strada 88 pe East End Avenue, datează din sec. 18. Este reședința oficială a primarilor New York-ului. În 1793 scoțianul **Archibald Gracie**, negustor de succes, a cumpărat terenul din vecinătate și a ridicat o reședință de vară, pe care a lărgit-o în timp. După vânzare, în 1823, au fost mai mulți proprietari, până când, la sfârșitul sec. 19, a fost achiziționată de departamentul parcurilor.

Hotel Pierre – la strada 61 cu Fifth Ave., proprietate a unui sicilian cu același nume, care a făcut avere în Europa. Întorcându-se la New York el a construit această clădire de 42 de etaje, cu apartamente mari, de până la 8 camere, în stil sobru Georgian, pentru o clientelă care și astăzi se păstrează pe trepte de înaltă exi-

gență. Restaurantul la care am fost invitată și eu se poate număra poate printre primele în oraș în ce privește calitatea serviciului, ingeniozitatea rețetelor culinare, originalitatea prezentării lor, și a cadourilor oferite doamnelor din partea casei, din care nu lipsesc trandafirii rari, un adevărat spectacol în sine.

New York Hospital – Cornell Medical Center. Complexul construit în 1933, în concepție de masiv pe înălțime, modificat și extins recent.

Fabrica Municipală de Asfalt pe FDR drive cu strada 90 a fost prima construcție modernă (1976) pe structură de arce parabolice de beton armat, influențată de arhitectura modernă a lui **LeCorbusier**. Actualmente clădirea este un centru de recreere.

Funicularul spre *Roosevelt Island* la strada 60, conceput în 1976, dă o notă pitorească, de turism în viața urbană.

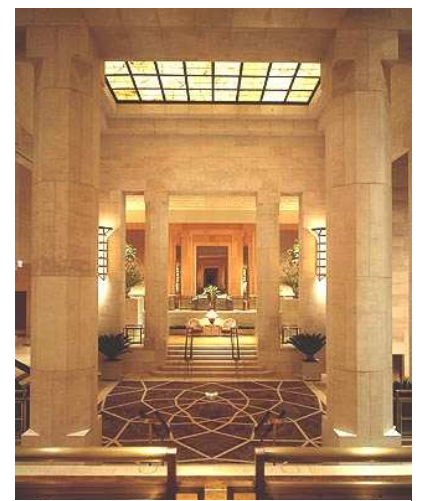

Gracie Mansion – Reședința primarilor New York-ului

Așa numitul *Upper East Side* abundă în clădiri luxoase, în stiluri ce imită diversele stiluri europene: Renaștere venețiană, Art-nouveau, Colonial-Revival, Neo-Gotic, englez-Georgian, francez, sau eclectic. Ele au diferite funcții: reședințe, business-uri, consulate, galerii de artă, magazine și muzee (particularități, diferențe arhitecturale și alte istorii ale proprietarilor lor vor fi descrise în viitor).

Este un spectacol în sine doar și plimbarea pe aici, în orice anotimp. Nu trebuie să neglijam spectacolul străzii oferit de parăzile de pe 5th. Ave. cu diferite ocazii, cum ar fi, de exemplu, zilele naționale ale țărilor ce au generat populația mereu vie a acestui pământ.

Nu e de mirare ca, mergând pe aici, să întâlnești personalități importante din lumea New York-ului, ieșiți la *business* sau la cumpărături, artiști, oameni de afaceri, turiști, dar și studenți (nu trebuie să uităm Complexul de la Hunter College – care face parte din Colegiile de stat din New York).

Hotel Pierre